

здійснює адвокатську діяльність, тимчасового доступу до речей і документів адвоката, мають визнаватися недопустимим доказом.

Лише у такому разі, побоюючись настання негативних наслідків, представники правоохоронних органів при проведенні слідчих (розшукових) дій щодо адвокатів будуть сприяти реальності реалізації гарантій діяльності адвокатів.

Список використаної літератури:

1. The principles and guarantees of advocates: Report of Committee PACE on Legal Affairs and Human Rights. Rapporteur: Mr Aleksandr BASHKIN, Russian Federation, Members not belonging to a Political Group. Doc. 15152. 29 September 2020. URL: <https://www.scottishlegal.com/uploads/doc.%2015152.pdf>

2. Нарушения прав адвокатов в Украине в 2014-2018 годах: Отчет, подготовленный Комитетом защиты прав адвокатов и гарантий адвокатской деятельности Национальной ассоциации адвокатов Украины. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/news/UNBA_Zahyst_Prav_2019.pdf

3. Між молотом та ковадлом: напади на адвокатів в Україні: Звіт Місії Міжнародній комісії юристів в Україні (квітень 2020 р). Швейцарія, 2020. 66 с. URL: <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2020/05/Ukraine-Between-the-rock-and-the-anvil-Publications-Reports-Mission-report-2020-UKR.pdf>

Питомець А.В.

заступник Голови президії Південно-Української Міжнародної колегії адвокатів, член Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України, адвокат, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПРЕДСТАВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Питання арешту майна у кримінальному провадженні обговорювалось багатьма теоретиками та практиками, досі досліджується та вдосконалюється інститут арешту майна через неодноразові зміни і доповнення у кримінальному процесуальному законодавстві.

Метою даної статті є дослідження участі представника юридичної особи при арешті майна на стадії досудового розслідування.

Визначення поняття арешту майна наведено в ч. 1 ст. 170 Кримінального процесуального кодексу України, в якій, зокрема, йдеться: «Арештом

майна є тимчасове, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, ...».

Не можна не погодитись з думкою Дрозд А.В., який стверджує, що, коли необхідно арештувати речі і документи, що можуть мати доказове значення, арешт у вигляді позбавлення права на відчуження, розпорядження та/або користування майном не забезпечує правомірне знаходження речей і документів у сторони обвинувачення. Стороні обвинувачення необхідно саме тимчасово володіти предметом, документом, щоб провести його огляд, експертизи, пред'являти для впізнання тощо [3].

Адже право власності складається з трьох елементів: володіння, користування та розпорядження; при цьому відчуження є складовою розпорядження. Тому визначення поняття арешту майна з точки зору законності знаходження майна у слідчого/прокурора досить сумнівно.

На практиці слідчі, користуючись недосконалістю визначення процесуально-правового статусу осіб при накладенні арешту на вилучене в них майно, неохоче розрізняють процесуальні статуси представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, та представника третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт. Це пояснюється тим, що перелік прав останнього значно вужче ніж першого, тому надання особі процесуального статусу представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, може «ускладнити роботу» слідчому (доводи, наведені в цьому абзаці, склались з практики, де слідчий у клопотанні про арешт майна зазначив, що є підстави вважати, що юридична особа має безпосереднє відношення до вчиненого кримінального правопорушення, але відмовив у наданні статусу представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, можуть нести індивідуальний характер).

На підтримку моїх доводів є думка Комарницької О. та Дем'янчук І., які вказують, що слідчо-судова практика засвідчує відсутність послідовності в тлумаченні та застосуванні положень КПК України стосовно правового статусу осіб при накладенні арешту на вилучене в них майно [4].

Більш проблемним питанням на практиці виявляється дотримання процесуальних строків при розгляді клопотання про арешт майна.

Відповідно до ч. 1 ст. 172 КПК України клопотання про арешт майна розглядається слідчим суддею, судом не пізніше двох днів з дня його надходження до суду, за участю слідчого та/або прокурора, цивільного позивача, якщо клопотання подано ним, підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, і за наявності – також захисника, законного представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Згідно з ч. 6 ст. 173 КПК України ухвалу про арешт тимчасово вилученого майна слідчий суддя, суд постановляє не пізніше сімдесяти двох годин із дня

надходження до суду клопотання, інакше таке майно повертається особі, у якої його було вилучено.

Але на практиці найчастіше трапляються «випадки», коли слідчі судді не встигають розглянути клопотання про арешт майна у встановлений строк та винести відповідну ухвалу. Це можна пояснити нестачею суддів, яка зараз є в Україні, та відповідним навантаженням справ на них. Але це не значить, що можна нехтувати нормами кримінального процесуального законодавства, адже правомірність знаходження вилученого майна у слідчого/прокурора знаходиться під великим питанням, поки клопотання про арешт майна не розглянуто у визначений Кодексом строк.

Крім того, кричущим моментом при розгляді клопотання про арешт майна постає питання відкладення судового засідання. Вважаю це недопустимим, таким що призводить до недодержання строку на розгляд клопотання, зупинення або надмірного обмеження правомірної підприємницької діяльності особи, майно якої було вилучено.

Поки що єдиним механізмом впливу на недодержання кримінальних процесуальних норм з боку слідчого/прокурора, слідчого судді при розгляді клопотання про арешт майна є подання скарг на бездіяльність слідчого/прокурора, клопотань про негайне повернення майна; подання клопотань в судовому засіданні, в яких вказується на порушення процесуального строку на розгляд клопотання про арешт майна, наслідком якого є повернення майна.

Стаття 41 Конституції України закріплює, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним[2]. Згідно зі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права [1].

Забезпечення непорушності права власності і досягнення завдань кримінального провадження потребує внесення відповідних змін і доповнень до Кримінального процесуального кодексу України в аспекті дієвих механізмів впливу на недодержання процесуальних строків при розгляді клопотання про арешт майна.

Список використаної літератури:

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний переклад. Ратифіковано від 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text.

2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. URL: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

3. Дрозд А.В. Деякі проблемні питання арешту майна в кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. 2018. № 36. том 2. С. 164-168.

4. Комарницька О., Дем'янчук І. Арешт на тимчасово вилучене майно під час досудового розслідування через повноваження прокурора. *Вісник прокуратури*. 2016. № 1. С. 65-77.

Кондрич В.В.

*аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»,
помічник адвоката*

РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ УЧАСТІ АДВОКАТА У ПРОЦЕСАХ З ВАКС

Українське сьогодення демонструє формування засад реалізації положень інституціонального та процесуального антикорупційного законодавства, а у суддів ВАКС, сторони захисту та обвинувачення, складається своя – специфічна, відмінна від інших галузей тактика процесуальної діяльності. Ось, минуло уже більше року від першого судового засідання Вищого антикорупційного суду, все ясніше починають проявлятися не тільки результати роботи Суду, з якими можна ознайомитися на веб-сайті «Єдиний державний реєстр судових рішень», а також і негативні тенденції.

Зокрема, гостро стоїть питання забезпечення гарантій адвокатської діяльності під час надання правової допомоги у антикорупційних провадженнях. 21 липня 2020 року відбулося спільне засідання голів Комітетів НААУ, присвячене саме порушенням прав адвокатів, які надають професійну правничу допомогу в судових провадженнях ВАКС [1]. Приводом для проведення заходу була активізація порушень прав адвокатів з боку правоохоронних органів та суддів Вищого антикорупційного суду – ідентифікація адвокатів з їхніми клієнтами, порушення процесуальних прав у ході судових засідань, інформаційна кампанія з дискредитації захисників та перешкоджання адвокатській діяльності з боку так званих активістів [2].

Адвокат В. Богатирь у своєму зверненні до НААУ акцентував увагу на невиконанні понад 30 судових рішень Генеральною прокуратурою та не допуску його до здійснення повноважень щодо захисту клієнта. В. Богатир розповів, що стосовно нього відкрите кримінальне провадження пов'язане фактично з виконанням ним рішення Конституційного Суду. У результаті обговорення голови комітетів НААУ вирішили ініціювати звернення до керівництва країни, правоохоронних органів, міжнародних та національних правничих організацій з приводу істотного порушення прав та законних інтересів адвокатів. Адвокат І. Черезов наголосив на тому, що ВАКС демонструє свавілля в судовому розгляді кримінальних проваджень, грубо порушує принципи змагальності та рівності сторін, позбавляє